

*Пономаренко Віктор Володимирович,
викладач кафедри адміністративного права та процесу
навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ*

БЕЗБАР'ЄРНИЙ ПРОСТІР ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку української держави характеризується посиленням уваги до забезпечення прав і свобод людини, створення належних умов для соціальної інтеграції всіх категорій населення та впровадження європейських стандартів у сфері публічного управління. Одним із важливих напрямів такої діяльності є формування безбар'єрного простору, який сьогодні розглядається не лише як елемент соціальної політики, а і як складова державної політики загалом. Питання безбар'єрності набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли кількість осіб з інвалідністю, маломобільних груп населення, ветеранів та осіб, які потребують додаткової підтримки, постійно зростає.

У сучасному розумінні безбар'єрний простір – це середовище, у якому кожна людина незалежно від віку, стану здоров'я, фізичних можливостей чи соціального статусу має рівний доступ до транспорту, освіти, праці, інформації, адміністративних послуг та інших сфер суспільного життя. Водночас поняття безбар'єрності не обмежується лише архітектурною доступністю. Воно охоплює також інформаційну, цифрову, освітню, економічну та соціальну доступність.

Основою формування державної політики у сфері безбар'єрності в Україні є положення Конституції України, відповідно до яких людина, її життя і здоров'я, честь і гідність визнаються найвищою соціальною цінністю [1]. Також важливе значення мають міжнародно-правові акти, зокрема Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, ратифікована Україною у 2009 році. Саме цей документ закріпив необхідність забезпечення рівних можливостей для всіх громадян та створення доступного середовища як одного з ключових обов'язків держави [2].

Останніми роками в Україні спостерігається поступове вдосконалення законодавства у сфері безбар'єрності. Значну роль у цьому процесі відіграє Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року. Її реалізація спрямована на забезпечення рівного доступу громадян до всіх сфер суспільного життя та подолання фізичних, інформаційних і соціальних бар'єрів. У межах цієї стратегії передбачається адаптація інфраструктури, розвиток інклюзивної освіти, забезпечення доступності цифрових сервісів та удосконалення механізмів соціальної інтеграції [3].

Разом із тим практика свідчить про наявність значної кількості проблем у сфері реалізації державної політики безбар'єрності. Насамперед це стосується недостатньої адаптації громадського транспорту, будівель органів державної

влади, закладів освіти та охорони здоров'я до потреб маломобільних груп населення. У багатьох населених пунктах досі відсутні пандуси, тактильні елементи, ліфти або спеціальні засоби навігації для осіб із порушеннями зору чи слуху. Особливою проблемою залишається формальний характер виконання окремих норм законодавства, коли вимоги щодо доступності фактично ігноруються або реалізуються лише частково.

Крім того, важливим аспектом державної політики у сфері безбар'єрності є формування належного рівня правової культури та суспільної свідомості. Навіть за наявності сучасного законодавства ефективна реалізація принципів безбар'єрності неможлива без зміни ставлення суспільства до проблем інклюзії та рівності. Саме тому важливе значення мають інформаційно-просвітницькі заходи, спрямовані на подолання дискримінації, стереотипів та соціальної ізоляції окремих категорій населення.

В умовах воєнного стану питання створення безбар'єрного простору набуває нового значення. Збройна агресія проти України призвела до збільшення кількості осіб, які отримали поранення. Це потребує від держави не лише вдосконалення нормативно-правової бази, а й реального впровадження принципів доступності у процесі відбудови інфраструктури, житлових об'єктів та громадських просторів. Повоєнне відновлення України має здійснюватися з урахуванням сучасних стандартів інклюзивності та універсального дизайну.

Отже, безбар'єрний простір сьогодні є невід'ємною складовою державної політики України та важливим показником демократичного розвитку держави. Забезпечення доступності у всіх сферах суспільного життя сприяє реалізації прав людини, соціальній інтеграції та підвищенню рівня життя населення. Водночас ефективність державної політики у сфері безбар'єрності залежить не лише від наявності відповідного законодавства, а й від реального виконання встановлених норм, належного фінансування, міжвідомчої взаємодії та формування у суспільстві культури поваги до потреб кожної людини. Лише комплексний підхід до вирішення цих питань дозволить створити

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
3. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.